

Bryssel, 28. maaliskuuta 2018
Rev1

TIEDONANTO

YHDISTYNEEN KUNINGASKUNNAN ERO EUROOPAN UNIONISTA JA TEKIJÄNOIKEUKSIA KOSKEVAT EU:N SÄÄNNÖT

Yhdistynyt kuningaskunta ilmoitti 29. maaliskuuta 2017 aikomuksestaan erota unionista Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 50 artiklan mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että jollei ratifioidussa erosopimuksessa¹ määrätä eri päivämäärästä, unionin primaarioikeuden ja johdetun oikeuden soveltaminen Yhdistyneeseen kuningaskuntaan lakkaa 30. maaliskuuta 2019 klo 00.00 (Keski-Euroopan aikaa), jäljempänä 'eroamispäivä'.² Tämän seurauksena Yhdistyneestä kuningaskunnasta tulee 'kolmas maa'.³

Erovalmistelut eivät kosketa ainoastaan EU:ta ja kansallisia viranomaisia vaan myös yksityisiä tahoja.

Koska tilanteeseen liittyy huomattavia epävarmuustekijöitä erityisesti mahdollisen erosopimuksen sisällön osalta, asianomaisia muistutetaan oikeudellisista seurauksista, jotka on otettava huomioon, kun Yhdistyneestä kuningaskunnasta tulee kolmas maa.

Jollei mahdolliseen erosopimukseen sisälly siirtymäjärjestelyjä, tekijänoikeuksia koskevia EU:n sääntöjä ei eroamispäivästä alkaen enää sovelleta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan.

1. EU:N JA YHDISTYNEEN KUNINGASKUNNAN VÄLISIÄ SUHTEITA TEKIJÄNOIKEUKSIEN ALALLA OHJAAVAT JATKOSSA KESKEISET KANSAINVÄLISET (MONENVÄLISET) TEKIJÄNOIKEUSSOPIMUKSET

Yhdistynyt kuningaskunta ja EU ovat sopimuspuolina monissa keskeisistä kansainvälisistä (monenvälisistä) tekijänoikeussopimuksista, joita ovat esimerkiksi Maailman henkisen omaisuuden järjestön WIPOn tekijänoikeussopimus (WCT-

¹ Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa käydään parhaillaan neuvotteluja erosopimuksesta.

² Lisäksi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 50 artiklan 3 kohdan mukaisesti Eurooppa-neuvosto voi yhteisymmärryksessä Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa päättää yksimielisesti, että perussopimusten soveltaminen lakkaa jonakin myöhempänä päivänä.

³ Kolmas maa on maa, joka ei ole EU:n jäsenvaltio.

sopimus), WIPO:n esitys- ja äänitesopimus (WPPT-sopimus)⁴ sekä sopimus teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista (TRIPS-sopimus).^{5 6}

Näistä sopimuksista johtuvien velvoitteiden sekä etenkin TRIPS-sopimuksen soveltamisalan perusteella suojan saamisen edellytykset täyttävien kansalaisten ja oikeushenkilöiden ”kansallista kohtelua” ja ”suosituimmuuskohtelua” koskevien periaatteiden mukaisesti kansainvälisellä kehyksellä ohjataan eroamispäivästä alkaen seuraavia:

- tekijänoikeuden ja lähioikeuksien suoja (esimerkiksi tekijöiden yksinoikeus valmistaa kappaleita, levittää, vuokrata ja välittää teoksia ja saattaa niitä yleisön saataviin sekä soveltuvin osin myös lähioikeuksien haltijoiden, kuten äänitteiden valmistajien, esiintyjien ja yleisradio-organisaatioiden, vastaavat oikeudet);
- tekijänoikeuden ja tiettyjen lähioikeuksien suoja-aika;
- teknisiä suojatoimenpiteitä sekä oikeuksien hallinnointitietoja koskevat velvoitteet;
- tietokannat, paitsi jäljempänä esitetyin osin;
- tietokoneohjelmat;
- puolijohdetuotteiden piirimallit;
- tekijänoikeuden noudattamisen valvonta (yhtenä TRIPS-sopimuksen osassa 3 mainituista teollis- ja tekijänoikeuksista), rajatimet mukaan lukien.

On syytä huomata, että edellä mainitut kansainväliset monenväliset sopimukset eivät tarjoa samanlaista tai samantasoista suojaa eräiden oikeuksien osalta eivätkä tarvittaessa oikeuksien rajoituksia tai niistä poikkeamia samalla tavoin kuin nykyinen EU:n tekijänoikeuslainsäädäntö. EU:n lainsäädäntöön kuuluu myös eräitä erityissäännöksiä tai erityisiä rajat ylittäviä toimia, joista on hyötyä oikeuksien haltijoille tai käyttäjille sisämarkkinoilla ja/tai oikeuksien hallinnoinnille ja joille ei ole vastinetta kansainvälisissä sopimuksissa.

Tästä johtuen Yhdistyneen kuningaskunnan erolla on etenkin seuraavat seuraukset tekijänoikeuden ja lähioikeuksien alalla:

2. ERITYISET SEURAUKSET TEKIJÄNOIKEUDEN ALALLA

- **Lähetystoiminnan harjoittajat:** Tiettyjen satelliitin välityksellä tapahtuvaan yleisradiointiin ja kaapeleitse tapahtuvaan edelleen lähettämiseen sovellettavien

⁴ <http://www.wipo.int/treaties/en/>

⁵ https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/trips_e.htm

⁶ Yhdistynyt kuningaskunta on lisäksi osapuolena Bernin yleissopimuksessa kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta, johon EU ei kuulu. Maailman henkisen omaisuuden järjestön WIPO:n tekijänoikeussopimuksen (WCT-sopimus) 1 artiklan 4 kappaleen nojalla EU:n on kuitenkin sovellettava Bernin yleissopimuksen 1–21 artiklaa ja sen liitettä.

tekijänoikeutta sekä lähioikeuksia koskevien sääntöjen yhteensovittamisesta annetussa direktiivissä 93/83/ETY⁷ säädetään muun muassa, että satelliittivälitys yleisölle tapahtuu ainoastaan siinä jäsenvaltiossa, jossa ohjelmasignaali saatetaan välitysketjuun. Tällä siirretään tekijänoikeuden kannalta merkittävät säädökset paikalliselle tasolle lisensointia varten. Jos siis lähetystoiminnan harjoittaja haluaa lähettää teoksen tai muun aineiston, se joutuu hankkimaan oikeudet vain siinä jäsenvaltiossa, jossa signaali saatetaan välitysketjuun. Eroamispäivästä alkaen Yhdistyneen kuningaskunnan lähetystoiminnan harjoittajat eivät voi enää hyödyntää direktiivissä säädettyä menettelyä, kun ne tarjoavat rajat ylittäviä satelliittilähetyspalveluja EU-maiden asiakkaille, vaan niiden on hankittava oikeudet kaikissa jäsenvaltioissa, joihin signaali ulottuu. EU:n lähetystoiminnan harjoittajat eivät vastaavasti voi enää hyödyntää direktiivissä säädettyä menettelyä, kun ne tarjoavat rajat ylittäviä satelliittilähetyspalveluja Yhdistyneen kuningaskunnan asiakkaille, vaan niiden on huolehdittava oikeuksien hankkimisesta kaikilta asianomaisilta oikeudenhaltijoilta, jos ne haluavat lähettää ohjelmaa Yhdistyneen kuningaskunnan alueelle.

- **Oikeuksien kollektiivinen hallinnointi (musiikkiteosten verkko-oikeudet):** Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien kollektiivisesta hallinnoinnista sekä usean valtion alueen kattavasta musiikkiteosten oikeuksien lisensoinnista verkkokäyttöä varten sisämarkkinoilla annetun direktiivin 2014/26/EU⁸ 30 artiklassa säädetään yhteishallinnointiorganisaation velvollisuudesta edustaa eräissä tapauksissa toista yhteishallinnointiorganisaatiota (musiikkiteosten verkko-oikeuksien) usean valtion alueen kattavassa lisensoinnissa. Eroamispäivästä alkaen EU:n yhteishallinnointiorganisaatioita ei enää koske direktiivin 2014/26/EU 30 artiklan mukainen velvollisuus edustaa Yhdistyneessä kuningaskunnassa toimivia yhteishallinnointiorganisaatioita usean valtion alueen kattavassa lisensoinnissa, eikä myöskään päinvastoin.
- **Orpoteokset:** Eräät EU:n kulttuurilaitokset voivat hyödyntää orpoteosten tietyistä sallituista käyttötarkoituksista annetun direktiivin 2012/28/EU⁹ mukaista orpoteosten vastavuoroisen tunnustamisen järjestelmää. Järjestelmän perusteella kulttuurilaitokset voivat digitoida teoksia ja asettaa niitä saataville verkossa kaikissa jäsenvaltioissa, kunhan teos on tunnustettu orpoteokseksi yhdessä jäsenvaltiossa.

Eroamispäivästä alkaen direktiivissä 2012/28/EU säädettyä vastavuoroisen tunnustamisen järjestelmää ei enää sovelleta Yhdistyneen kuningaskunnan ja EU:n välillä. Näin ollen eroamispäivään mennessä Yhdistyneessä kuningaskunnassa orpoteoksiksi tunnustettuja teoksia ei enää tunnusteta EU:ssa direktiivin 2012/28/EU nojalla. Sama pätee myös EU:ssa tunnustettuihin orpoteoksiin, sillä direktiivin

⁷ Neuvoston direktiivi 93/83/ETY, annettu 27 päivänä syyskuuta 1993, tiettyjen satelliitin välityksellä tapahtuvaan yleisradiointiin ja kaapeleitse tapahtuvaan edelleen lähettämiseen sovellettavien tekijänoikeutta sekä lähioikeuksia koskevien sääntöjen yhteensovittamisesta (EYVL L 248, 6.10.1993, s. 15).

⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/26/EU, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, tekijänoikeuden ja lähioikeuksien kollektiivisesta hallinnoinnista sekä usean valtion alueen kattavasta musiikkiteosten oikeuksien lisensoinnista verkkokäyttöä varten sisämarkkinoilla (EUVL L 84, 20.3.2014, s. 72).

⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/28/EU, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, orpoteosten tietyistä sallituista käyttötarkoituksista (EUVL L 299, 27.10.2012, s. 5).

2012/28/EU mukainen vastavuoroisen tunnustamisen järjestelmä ei enää ole käytössä Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Tämä tarkoittaa, että Yhdistyneestä kuningaskunnasta peräisin olevien orpoteosten direktiivin nojalla sallitut käyttötarkoitukset etenkin verkossa saataville asettamisen osalta eivät enää ole enää sallittuja EU:n kulttuurilaitoksille ja päinvastoin.

- **Julkaistujen teosten saatavuus sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi:** Tekijänoikeudella ja lähioikeuksilla suojattujen tiettyjen teosten ja muun aineiston tietyistä sallituista käyttötarkoituksista sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi annetulla direktiivillä (EU) 2017/1564¹⁰ otetaan käyttöön pakollinen poikkeus sellaisten henkilöiden hyväksi, jotka ovat sokeita, heikkonäköisiä tai muulla tavoin lukemisesteisiä, sekä heidän puolestaan toimivien valtuutettujen yhteisöjen hyväksi. Direktiivissä säädetään myös, että tällaiset valtuutetut yhteisöt voivat hyödyntää edunsaajahenkilöitä tai toisia valtuutettuja yhteisöjä koskevia poikkeuksia toisissa jäsenvaltioissa ja että edunsaajahenkilöt ja valtuutetut yhteisöt voivat hyödyntää mihin tahansa jäsenvaltioon sijoittautuneelta valtuutetulta yhteisöltä peräisin olevia saavutettavassa muodossa olevia kappaleita.

Eroamispäivästä alkaen Yhdistyneessä kuningaskunnassa olevat henkilöt eivät enää voi hankkia saavutettavassa muodossa olevia kappaleita EU:ssa olevilta valtuutetuilta yhteisöiltä direktiivissä (EU) 2017/1564 säädettyjen puitteiden mukaisesti. Vastaavasti myöskään EU:ssa olevat valtuutetut yhteisöt tai edunsaajahenkilöt eivät voi hankkia saavutettavassa muodossa olevia kappaleita Yhdistyneessä kuningaskunnassa olevilta valtuutetuilta yhteisöiltä.

Saavutettavassa muodossa olevien kappaleiden vaihtoa EU:n ja Marrakeshin sopimuksen¹¹ ratifioineiden kolmansien maiden välillä ohjataan tekijänoikeudella ja lähioikeuksilla suojattujen tiettyjen teosten ja muun aineiston saavutettavassa muodossa olevien kappaleiden rajatylittävästä vaihdosta unionin ja kolmansien maiden välillä sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi annetulla asetuksella (EU) 2017/1563¹². Tässä yhteydessä on syytä mainita, että Yhdistynyt kuningaskunta ei tällä hetkellä ole Marrakeshin sopimuksen osapuoli.

- **Verkkosisällön siirrettävyys:** Verkkosisältöpalvelujen rajat ylittävästä siirrettävyydestä sisämarkkinoilla annetussa asetuksessa (EU) 2017/1128¹³ säädetään,

¹⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2017/1564, annettu 13 päivänä syyskuuta 2017, tekijänoikeudella ja lähioikeuksilla suojattujen tiettyjen teosten ja muun aineiston tietyistä sallituista käyttötarkoituksista sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi (EUVL L 242, 20.9.2017, s. 6). Tämä direktiivi on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä 11. lokakuuta 2018 mennessä.

¹¹ Marrakeshin sopimus julkaistujen teosten saatavuuden helpottamisesta sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi.

¹² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/1563, annettu 13 päivänä syyskuuta 2017, tekijänoikeudella ja lähioikeuksilla suojattujen tiettyjen teosten ja muun aineiston saavutettavassa muodossa olevien kappaleiden rajatylittävästä vaihdosta unionin ja kolmansien maiden välillä sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi (EUVL L 242, 20.9.2017, s. 1). Asetuksen soveltaminen alkaa 12. lokakuuta 2018.

¹³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/1128, annettu 14 päivänä kesäkuuta 2017, verkkosisältöpalvelujen rajat ylittävästä siirrettävyydestä sisämarkkinoilla (EUVL L 168, 30.6.2017, s. 1). Asetuksen soveltaminen alkaa 1. huhtikuuta 2018.

että verkkosisältöpalvelun tarjoamisen tilapäisesti jossakin jäsenvaltiossa oleskelevalle tilaajalle sekä tilaajan kyseisen palvelun saannin ja käytön katsotaan tapahtuvan yksinomaan tilaajan asuinjäsenvaltiossa.

Eroamispäivästä alkaen Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvat henkilöt eivät enää voi käyttää tilaamiaan digitaalisia sisältöpalveluita EU:n alueella matkustaessaan, ja Yhdistyneeseen kuningaskuntaan sijoittautuneen verkkosisältöpalveluiden tarjoajan on noudatettava niiden EU:n jäsenvaltioiden sääntöjä, joissa se haluaa tarjota palveluita tilaajilleen; tämä koskee myös tarvetta hankkia kaikki kyseisiä jäsenvaltioita varten tarvittavat oikeudet.

- **Tietokantoja koskeva sui generis -oikeus:** Tietokantojen oikeudellisesta suojasta annetun direktiivin 96/9/EY¹⁴ 7 artiklalla taataan tietyin edellytyksin suoja tietokantojen valmistajille EU:n jäsenvaltioissa (jäljempänä 'tietokantoja koskeva sui generis -oikeus'). Direktiivin 96/9/EY 11 artiklan perusteella sui generis -oikeuden takaamaa suojaa voivat nauttia vain sellaiset tietokantojen valmistajat (tai oikeudenhaltijat), jotka ovat jonkin jäsenvaltion kansalaisia tai joilla on vakinainen asuinpaikka EU:n alueella tai jotka ovat yhtiöitä tai yrityksiä, jotka on perustettu jonkin jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti (ja joiden kotipaikka, keskushallinto tai pääasiallinen toimipaikka on EU:n alueella).

Eropäivämäärästä lähtien Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset (paitsi ne, joiden vakinainen asuinpaikka on EU:n alueella) sekä Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädännön mukaisesti perustetut yhtiöt tai yritykset eivät ole enää oikeutettuja säilyttämään tai hankkimaan tietokantoja koskevaa sui generis -oikeutta EU:ssa sijaitseviin tietokantoihin¹⁵. Vastavuoroisesti EU:n jäsenvaltioiden kansalaiset, yhtiöt tai yritykset eivät ole enää oikeutettuja säilyttämään tai hankkimaan tietokantoja koskevaa sui generis -oikeutta Yhdistyneessä kuningaskunnassa sijaitseviin tietokantoihin.

Euroopan komission digitaalisia sisämarkkinoita käsittelevällä verkkosivustolla on yleistä tietoa tekijänoikeuksista: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/policies/copyright>. Verkkosivustoja päivitetään tarpeen mukaan.

Euroopan komissio
Viestintäverkkojen, sisältöjen ja teknologian pääosasto

¹⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/9/EY, annettu 11 päivänä maaliskuuta 1996, tietokantojen oikeudellisesta suojasta (EYVL L 77, 27.3.1996, s. 20).

¹⁵ Sellaisten tietokantojen osalta, jotka on suojattu ennen eroamispäivää, EU pyrkii sopimaan Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa erosopimukseen sisällytettävistä ratkaisuksista. Teollis- ja tekijänoikeuksia (myös maantieteellisiä merkintöjä) koskevan EU:n kannan keskeiset periaatteet ovat saatavilla osoitteessa https://ec.europa.eu/commission/publications/position-paper-intellectual-property-rights-including-geographical-indications_en.